

Bir Mekan Emirdağ

Rukiye BAYRAM
Marmara Üniversitesi

Emirdağ'ın Kısaca Tarihi

Emirdağ Afyonkarahisar iline bağlı bir ilçedir. Ankara - Konya karayolu üzerinde bulunan bu ilçenin önemli bir özelliği Avrupa'da bulunan Emirdağlıların çok oluşudur. Bu nedenle kış aylarında nüfus oldukça azalırken yaz aylarında artar. Emirdağ'ın beş beldesi ve altmışa yakın köyü bulunmaktadır. Halk geçimini tarım, hayvancılık ve Avrupa ülkelerine göç edip yerleşen fakat ilçeden halen kopmayan Emirdağlıların ilçeye kazandırdığı yatırımların ekonomik hareketlilikleriyle sağlamaktadır.

Merkez ilçenin ismi burayı mesken tutmuş olan Türkmen boylarının isimlerinden hareketle 1867'ye kadar Cırgın/Musluca olarak anılmış, daha sonra yapılan idari düzenlemelerin ardından 1933'e kadar Sultan Abdülaziz'e atfen Aziziye olmuştur. 1933'te merkez ilçenin ismi, yamacında yer aldığı Emir dağından kaynaklı Emirdağ olarak değiştirilmiştir. Bizzat merkez ilçenin rakımı 1000 metreden fazladır.

Emirdağ İsminin Ortaya Çıkışı

Emirdağlılar 1071'den önce Orta Toroslarda bulunan bir dağ serisi üzerinden önce Türkistan'dan Horasan'a gelirler. Sonra bugünkü Irak Suriye taraflarına gelirler. Bu coğrafyada yani Musul-Kerkük'te, Halep-Şam'da oldukça fazla Türk nüfusu oluşur. Alparslan Gazi Halep'teki, Şam'daki, Musul'daki ve Kerkük'teki Türkmenleri toplar. Alparslan'ın ordusunda hiç Arap asker yoktur çünkü Araplar, Müslüman Türklere tepki gösterirler. Bunun nedeni ise Müslüman Türkler Bağdat'a geldiği zaman köklü Arap aşiretlerinin Türkleri soylu kabul etmek istememeleridir. Türkmen askerlerle Alparslan Kubbetül İslan denilen Ahlat'a gider. Yolda giderken askerlerin bir kısmı Fırat'ta boğulur. 40 bin askerle 300 bin kişilik Doğu Roma'nın karşısına çıkar. Tam o dönemlerde Halep ve Şam'daki Türkmenler buraya gelip yerleşirler. Emirdağ'ın ismine gelince, Türkmenler önceden yerleştikleri yere Türkistan'dan geldikleri bölgenin ismini veriyorlardı. Buralara Kariyeyi Eymür ismini verirler. Eymür ismi daha sonra Emir kelimesine dönüşüyor. Emir kelimesi iş demek, ayrıca 'kumanda' anlamına geliyor. Türkmenler buralara Arap coğrafyası üzerinden geldiğinden isimler bu şekilde dönüşmüş. Emirdağ ilçesi en çok Oğuz isminin kullanıldığı bölgelerden biridir. Bu isimlere bakarak buraların Oğuz olduğunu, Türkmen olduğunu anlıyoruz.

Emirdağ Lahikası Hakkında

Emirdağ deyince lahikalardan bahsetmeden olmaz. Öncelikle Lahika mektupları Yirmi Yedinci Mektuptan oluşur. Risaleler Barla'da telif edilmeye başlanıp Isparta ve civarındaki kıymetli talebeleri bu risaleleri okumak ve yazmak suretiyle istifade ve istifaza ettiklerinde hissiyatlarını, iştiyak ve ihtiramlarını bir şükran borcu olarak müellif Hazreti Üstada mektuplarla takdim etmişler. Bazı müşkülât ve suallerinin halledilmesini rica etmişler; böylece hem Hazreti Üstadın, hem talebelerin mektupları ile Barla, Kastamonu ve Emirdağ lahika mektupları vücuda gelmiştir. Emirdağ lahika mektupları iki kısımdan oluşur. Birinci kısım, 15 Haziran 1944'de Denizli hapsinden beraat ile tahliyeden sonra Heyeti Vekile kararıyla Emirdağ'ında ikamete mecbur edilen Risale-i Nur müellifi Said Nursi 1947 sonlarına kadar yani üçüncü büyük hapis olan Afyon hapsine kadar Emirdağ'ında ikamet ettiği müddetçe talebelerine hizmete dair bazı sual ve mektuplarına yazdığı mektuplardır.

İkinci kısım ise 1948-1949 Afyon cezaevinde 20 ay tutuklu kalıp tahliyeden sonra tekrar Emirdağ'ına gelip orada bir müddet kaldıktan sonra 1951 yılında Eskişehir'de iki ay ikametinin ardından oradan da Gençlik Rehberi mahkemesi münasebetiyle iki defa İstanbul'a gelip üçer ay İstanbul'da kaldığı 1952-1953 tarihlerinde ve daha sonra yine Emirdağ'ında iken talebelerine yazdığı mektuplar ve mahkemelere ve davalara temas eden meselelere dair müteaddid bahislerden oluşmaktadır.

Said Nursi için Emirdağ'ın Önemi

Emirdağ'ın öne çıkan en önemli özelliği, Said Nursi'yi yıllarca misafir etmesidir. Adeta Emirdağ Bediüzzaman'la ün almış ve onunla şereflenmiş, şan bulmuş. Said Nursi 1944 yılının Ağustos ayı içinde Denizli hapsinin akabinde Emirdağ'a getirilmiş. Denizli Ağır Ceza Mahkemesinin 15 Haziran 1944 tarihinde karar vererek beraat ettirdikleri Nursi bir müddet Denizli'de kaldıktan sonra aynı yılın Ağustos ayı içinde, muhafızlar nezaretinde Denizli'den Emirdağ'a gönderilir.

Said Nursi, Emirdağ'da, daima tarassut altında bulunur. Bununla birlikte Nursi açık havalarda tefekküre çıkmayı severdi. Bahar ve yaz mevsimlerinde kırlara çıkmak âdetiydi. Yalnız başına gider, birkaç saat kalır, sonra tekrar dönerdi. Kırlara çıktığı zaman çok defa arkasından takip ettirilirdi. Kimi zaman bekçiler kimi zaman jandarmalar tarafından.

1944 Ağustos'unda Emirdağ'a getirilen Said Nursi, Emirdağ'a bu ilk getirilişinden itibaren üç buçuk yıl Emirdağ'da kalır. 17 Ocak 1948 tarihinde Afyon'a getirilir. Yani 4 yıl Emirdağ'da kalır. Afyon'a getirilince burada kısa bir süre bekletildikten sonra Afyon zindanlarında tevkif edilir. Afyon hapsinin on bir aylık çok ağır şartlar altında ve sıkıntılı günlerinden sonra yetmiş iki gün Afyon vilayet merkezinde nezaret altında bulunur. Said Nursi, 28 Aralık 1949 günü tekrar Emir-

dağ'a getirilir. 1949-53 yılları arasında tekrar Emirdağ'a dönen Bediüzzaman, 1953-60 yılları arasında da Isparta ile Emirdağ'da kaldı. Vefatından 5 gün önce Emirdağ'dan ayrılan Bediüzzaman Emirdağ halkı tarafından çok sevilmiştir.

Bediüzzaman'ın çeşitli sebeplerle kaldığı pek çok yer vardır. Nurs, Barla, Tillo, Van, Hizan, Eğirdir, Isparta, Kastamonu, İnebolu, Eskişehir, Afyon, Denizli vs.. fakat tüm bu sayılan yerler içinde Emirdağ bir istisna teşkil eder. 1944-60 yılları arasında maddi ve manevi havanın oldukça ağır olduğu bu belde de Said Nursi her yerden daha fazla kalır. Üstelik burada resmi iskânı sağlanmış ve Emirdağ nüfus kütüğüne kaydı yapılmıştır.

Risale-i Nur'un telifinin büyük ölçüde tamamlandığı Emirdağ'da Said Nursi'nin önemli eserlerinden Hüve Nüktesi ve Emirdağ Çiçeği kaleme alındı. İstanbul İlim ve Kültür Vakfı tarafından düzenlenen sergiler kapsamında çıkarılan Emirdağ Yılları Kataloğu bize Said Nursi'nin Emirdağ yılları üzerine birçok belge ve hatıralarla detaylı bilgi vermesi açısından önemli bir kaynaktır.